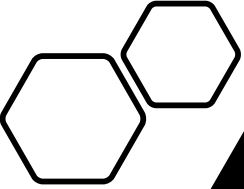

Әл-Кинди, Ибн-Сина, Ибн-Рушдтың философиялық көзқарастары

Орындаған
:Нұрсадық А.

Тексерген
:Кантарбаева Ж.

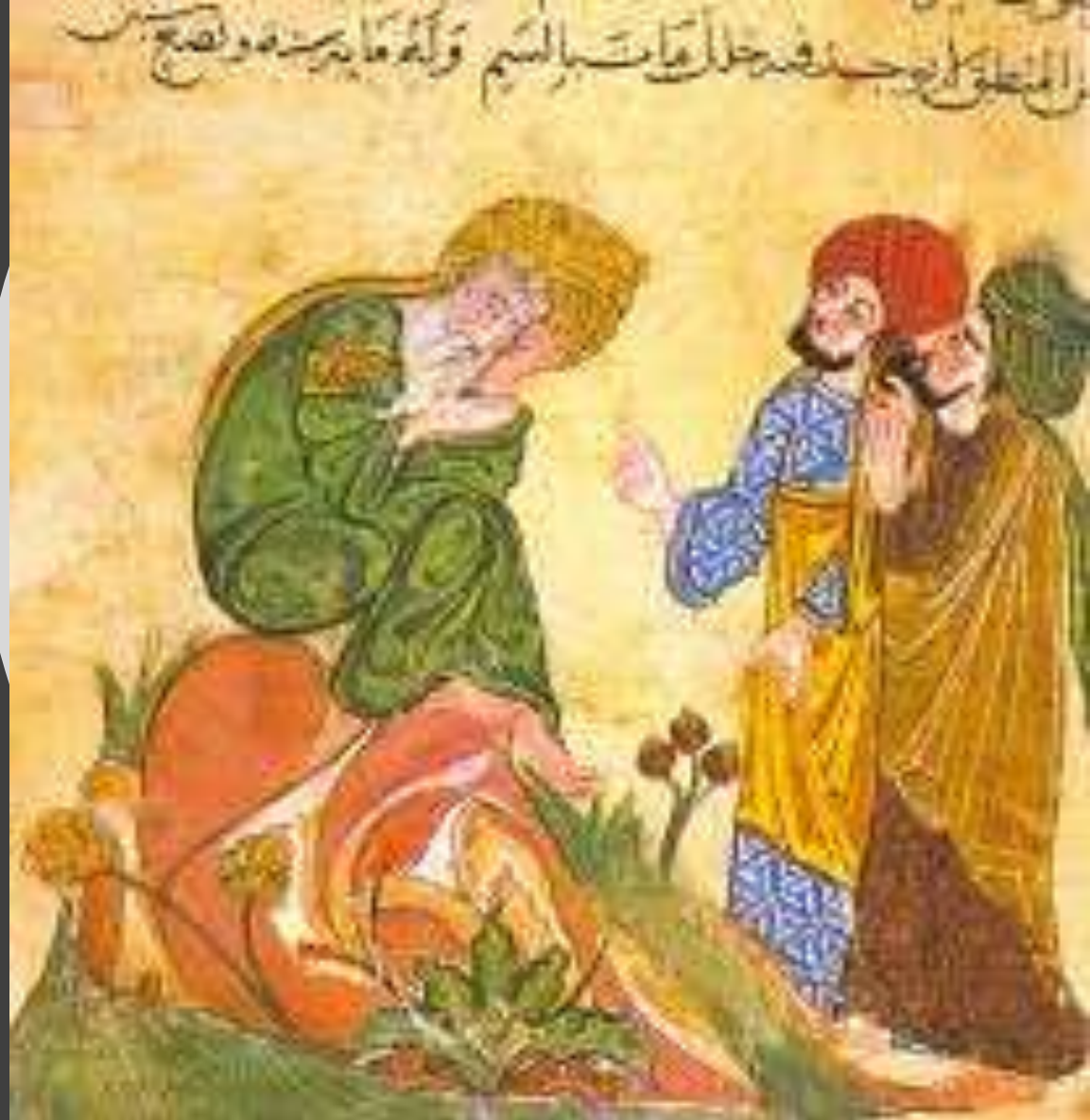
Әбу Жүсіп Әл-Кинди

Әбу Жүсіп әл-Кинди немесе Әбу-Юсуф Иакуб ибн Исхақ әл-Кинди— араб философиясының негізін салушы, араб философы, астрологі, математигі әрі дәрігері, «арабтардың философы» деген құрметті атаққа ие.

Философияға әсері

Әл-Киндидің еңбектері философияның дамуына зор ықпал жасады. Италиян ғалымы Карден оны әлемдегі үздік жиырма ойшылдың бірі деп атаған. Ол Аристотель шығармаларын араб тіліне аударып, түсініктеме жазды. Сол замандағы озық дүниетанымдық ағым — мутазилиттер көзқарасына сәйкес әлемнің пайда болуы, жаратылуы туралы құнды пікірлер айтқан. Материя, форма, қозғалыс, кеңістік, уақыт, субстанция, сан, сапа сияқты ұғымдарға терең талдау жасаған. Философияның мақсаты мен қызметі туралы нақты тұжырым жасап, оның білім саласындағы орнын анықтауға үлкен үлес қосқан.

Философияға әсері

Әл-Кинди өзінің дүниетанымына негіз етіп жалпыға ортақ себептілік байланыс идеясын алады, бұл идеяға орай, кез келген бір затты ақырына дейін ой елегінен өткізетін болса, онда бұл зат бүкіл ғаламдық нәрсені ойдағыдай тануға мүмкіндік береді. Құран жолын ұстанушылар Аль-Киндиге күпірлікпен қарады. Аль-Киндидің көптеген шығармаларына тек шағын үзінділері ғана сақталған. Араб тілді философиядағы перипатетизм әл - Кинди шығармашылығынан басталған. Әл – Кинди Птоломей, Эвклидтің жаратылыстану саласындағы еңбектерін жақсы білген. Аристотель шығармаларына және Порфирийдің «Кіріспесіне» түсініктеме жазған.

Ибн Рушд

Ибн Рушд Шамдан аударып, Аристотельдің бірнеше туындысына түсіндірді. Оның негізгі философиялық еңбектерінің бірі - «Жүйесіздіктің жүйесіздігі», ол Аристотеланизмді қорға, сопылық ағым өкілі Әл-Ғазалидің «Философтардың жүйесіздігі» атты жұмысына қарсы мат қояды. Ол шығыс перифатетизм өкілдерінің қатарына кіреді, ол неоплатондық ілімнің ластануын тазалаған ең сенімді аристотелизмнің жақтаушысы екенін біледі. Ибн Рушдтің шығармаларында Аммонияның, Фемистияның және т.б. Александрияның ескертулерінің айтарлықтай әсері. Әл-Ғазалимен келіспеушіліктер кезінде ол философияны рационалистік қорғаушы ретінде әрекет етті.

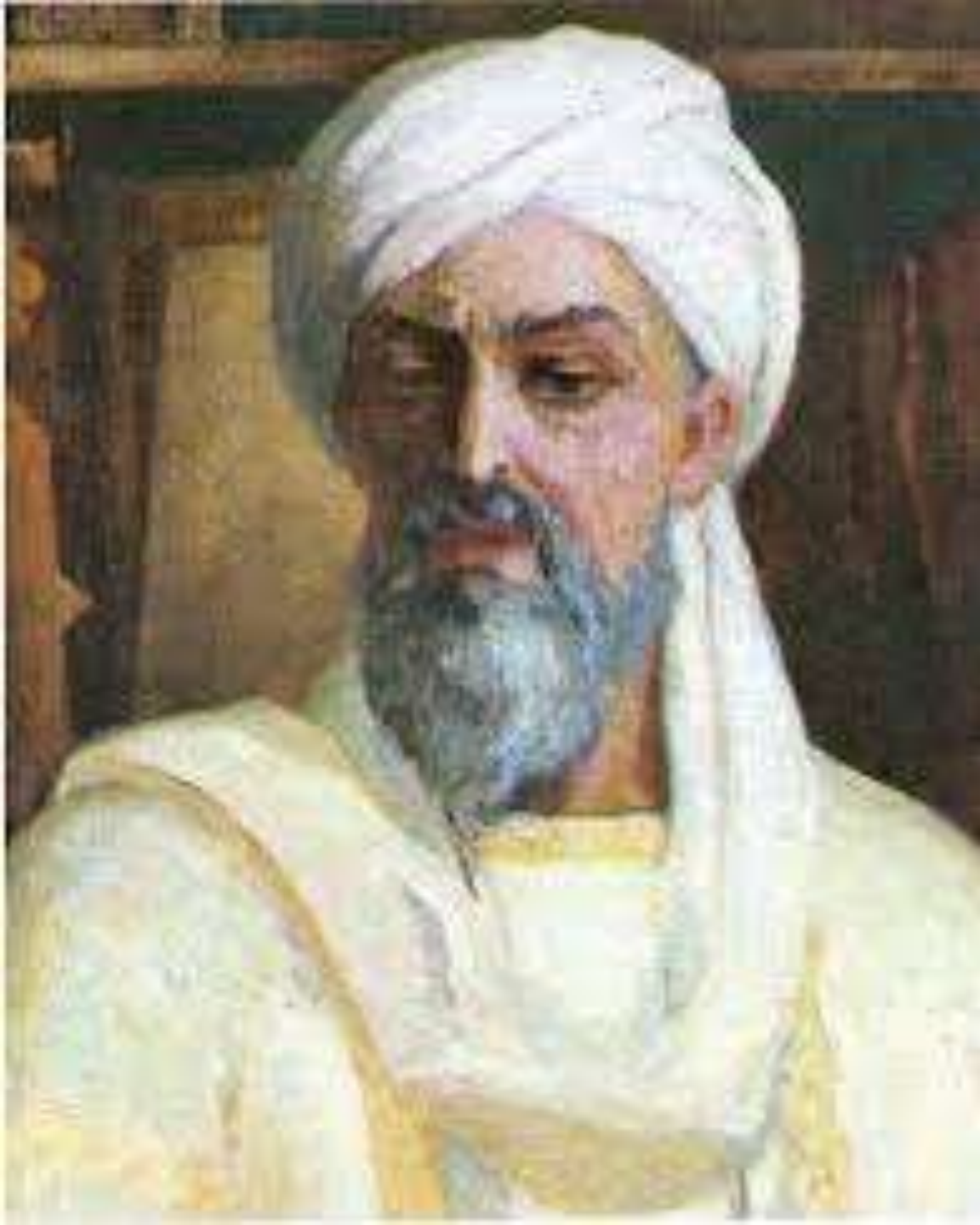
Ғылыми жұмыстары

Батыс Еуропаның ортағасырлық философиясында оның жақтастары Ибн Рушд бастаған Аристотельдің ілімдерін түсіндіруін жалғастырды. Бұл бағыт Аверроизм деп аталды. Оның жақтастары Аристотельдің философиясын христиан доктринасымен (олар «ақиқат ақиқаттарының діни шындықтардан тәуелсіздігін ақтайтын» «ақиқат шындықты» түсіндіреді) келісуіне алаңдамаған.

Ибн-Синаның философиялық көзқарастары

Ибн Сина Жаратушыға әлемнің мәңгілігін растайды. Ибн Сина жаратылысты мәңгілікте эманацияның неоплатониялық тұжырымдамасының көмегімен түсіндірді, сөйтіп түпнұсқа сингледан жаратылған әлемнің көптігіне логикалық ауысуын негіздеді. Алайда, неоплатонизмнен айырмашылығы, ол эманация процесін аспандағы сфералар әлемімен шектеді, материяны оның түсуінің соңғы нәтижесі ретінде емес, кез келген мүмкін болмыстың қажетті элементі ретінде қарастырды. Ғарыш үш әлемге бөлінеді: материалдық әлем, мәңгілік жаратылмаған формалар әлемі және жердегі әлем өзінің алуан түрлілігімен.

Ибн-Синаның философиялық көзқарастары

Авиценнаның идеяларын қолдаушылар мен қарсыластары арасындағы философиялық көзқарастары төңірегінде ащы күрес жүргізілді. Сопылар Ибн Синаның рационализміне күрт қарсы шығып, оның философиясын адамның Құдайға жақындауына жол бермейді деп айыптады. Соған қарамастан, көптеген сопылар Авиценнаның философиялық әдісін және өрлеу жолындағы эманация сатыларының эволюциялық табиғаты туралы идеясын қабылдады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ислам. Энциклопедиялық анықтамалық. Алматы: “Аруна Ltd.” ЖШС, 2010 [ISBN 9965-26-322-1](#)
2. Биекенов К., Садырова М. Әлеуметтанудың түсіндірме сөздігі. — Алматы: Сөздік-Словарь, 2007. — 344 бет. [ISBN 9965-822-10-7](#)

Назарларыңызға
рахмет!